

Introductie

Wie of wat is de mens?

Deze vraag komt op deze wijze pas laat aan de orde.

Kant (1724-1804) zegt;

1. Wat kan ik weten? (kentheoretisch probleem)
2. Wat moet ik doen? (ethiek)
3. Waarop mag ik hopen? (esthetiek)
4. Wat is de mens? (pragmatische antropologie)

maleutiek_2019_najaar 2

Wat of wie?

Materie- geest dualiteit maakt het onmogelijk om de vraag zoals Kant die stelt niet kritisch te herformuleren, omdat vandaag de dag -anders dan voor Kant zelf, er direct een materialistische reductie kan plaatsvinden.

Wat = de stofjes, neuronen, is *Wij zijn ons brein*,
Wie = (ook) cultuur, narratief, geest is *Hoe de stof de geest kreeg*.

maleutiek_2019_najaar 3

Tussen geworpen en ontwerp

De mens geeft zijn eigen leven vorm en daar waar hij was daar was nog niemand voordien schrijft Arendt. De mens is de oneindige uitbreiding van wat mogelijk is. (Levinas)

Tegelijkertijd kan de mens dat alleen binnen een wereld die er al is als hij of zij geboren wordt en die geboorte krijgt dus taal en betekenissen, mogelijkheden en beperkingen mee die de ruimte van het nieuwe bepalen.

maleutiek_2019_najaar 4

Is de mens uitzonderlijk?

De mens is enerzijds uniek en heeft lange tijd in de geschiedenis een uitzonderlijke status gehad;

Kinderen van goden, maar wel sterfelijk,
Kinderen van God, maar niet almachtig,
Denkende wezens, maar in staat om tegen hun beter weten in te handelen,
Autonoom individu, maar toch weer van de gemeenschap afhankelijk.

maleutiek_2019_najaar 5

Krenkingen

Copernicus, we zijn niet het middelpunt,
Darwin, we zijn niet unieke schepselen maar producten van evolutionaire processen,
Freud, we zijn niet de door de rede aangestuurde weldenkende mens.

We vinden onszelf terug als een pieplein elementje van een oneindige kosmos en als het toevallig product of stadium van de evolutie. Daarbij blijkt onze rationaliteit meestal vooral te functioneren als een verklaring achteraf voor gedrag dat voor 99% onbewust tot stand is gekomen. Maar daarmee zijn we nog wel dat dier dat nu behoefte heeft om zichzelf en zijn plaats in het geheel te begrijpen.

maleutiek_2019_najaar 6

Waar gaan we het over hebben?

- Niet over de fysieke of culturele verschillen tussen mens en dier,
- Niet over de voorwaarden om mens genoemd te worden,
- Wel over de verhalen die de mensen in het verleden over zichzelf vertelden. Waarom en hoe die verhalen veranderden en nu versplinteren in kleine bubbels van mensbeelden. We zullen laten zien welke druk het einde van de grote verhalen oplevert en welke aanzetten we zien tot nieuwe antwoorden op de vraag wie is de mens.

maleutiek_2019_najaar

7

Waarom moet de vraag wie is de mens gesteld worden?

Omdat de andere die hierin uitmondten vragen zijn die ons dagelijks leven bepalen.

Wat kan ik kennen?

Wat mag ik hopen?

Wat moet ik doen?

maleutiek_2019_najaar

8

Wat kan ik kennen?

- Nog los van de vraag hoe wij tot kennis komen is er nu de vraag of de informatie die wij krijgen klopt en hoe we dat kunnen controleren. Geen enkel medium levert ons nog een ondubbelzinnige waarheid.
- Bijvoorbeeld Deepfake is aan een opmars bezig
<https://edition.cnn.com/interactive/2019/01/business/pentagons-race-against-deepfakes/>

maleutiek_2019_najaar

9

Wat mag ik hopen?

Wat gaan wij mensen doen als robots en AI werk en arbeid overnemen?

De Amerikaanse futuroloog Kevin Kelly (1952) en de Israëlische historicus/futuroloog Yuval Noah Harari (1976) kijken er zeer verschillend tegenaan <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/lees/bijlagen/2017-2018/Mensen-goden-en-technologie/gidsartikel.html>

maleutiek_2019_najaar

10

Wat moet ik doen?

Is de mens in staat tot moreel gedrag en hoe dan?

Verplaatse; "In de kern, ja. Ik kan zelfs verdedigen dat hij geen morele schuld heeft aan datgene wat hij heeft gedaan. Ik zal dat niet gaan zeggen op de Holocaust Memorial Day, maar hij heeft het programma uitgevoerd dat ergens voor hem geschreven stond. Als je alle keuzemomenten die hij had gaat onderzoeken, dan zal altijd blijken dat hij zo in elkaar zat dat de uitkomst onvermijdelijk was." (Trouw 29-08-2019)

maleutiek_2019_najaar

11

Wie is je ware ik/zelf?

Dingeman, Trouw 29/08

maleutiek_2019_najaar

12

De veranderende mens

- Hoewel we leven bij gratie van de erfenissen uit het verleden zijn wij niet dezelfde mensen als toen. (wanneer dat 'toen' ook gesitueerd wordt)
- Mensen uit een andere tijd hadden andere antwoorden op de vragen die Kant in de 18de eeuw stelde.